

Ralph Midgley
24 Stanwell Rise
SCUNTHORPE
North Lincolnshire
DN17 1TF

rmidgley@onetel.com

YELOD DEGMÄLID
NÜM 12 DEKUL 2006 (Pads 89 jü 100)

O Volapükaflens Valöpo!

Ekö dönu yelafin! Vio spidiko yels pasetikons!! In tef at vilob gleipön pöti gönik at ad danön ladöfiko utanis, kels elautoms dü yel lartügis alsotik ad nitedön reidanefi obsik. I no vilob glömön reidanis it, kels lebonedons fiediko gasedi obas; nen ons, gased binon deadik! Spelob, das ninäd gaseda efredükon onis, e das, medü lartügs e reideds votik, eprogedons Volapüko.

Zeil oba äbinon ai ad mögo kotenükön alani medü reideds nivodas difik. Samo, utans, kels egebons püki sis lunüp no vilons reidön lartügis te balugikis; votaflano, utans, kels egebons püki sis nelunüp no vilons labön reidedis tu fikulikis, voto osäkuradükons. Äsä ya esagob, steifülob ad kotenükön alani in tef at, ab neai glömob setis sagatik sököl, sevabo: „das kanoy kotenükön anikanis dü tim anik, ab binos nemögik ad kotenükön valikanis dü tim valik." Ye vilob ai getön de reidans mobis onsik tefü ninäd gaseda, kels oyufons obi mödo ad kotenükön pluamanumi reidanas.

E dö proged püka-li? Do muf binon smalik, glofon pianiko. Pük, kel glofon, dalabon tidodemis nulädik ad gaenön menis votik, kels vilons sevön bosi dö pük e dö zeils ona, igo ad dalärnön oni.

Pleidob ad kanön sagön, das Volapük labon tidodemi nulikün ä nulädikün bevü püks bevünetik valik, sevabo: „Volapük pro Alan." Enu ävilob tuvön tidodemi nulädik ela Ido-pük, ab nenplöpo. Jinos obe, das no dalabon tidodemi nulädik. Cedü ob, pük mekavik nen tidodem nulädik no kanon progedön äsä söton. Läbiko Volapük no labon dämoti somik.

Valikosi Gudikün Oles ed Olikanes dü yel nulik okömöl

sedom

Ralph

NILIKAM LÜ EL AL-MU'TASIM

fa hiel Jorge Luís Borges

Hiel Philip Guedalla penom, das lekoned „The approach to Al-Mu'tasim„ (Nilikam lü el Al-Mu'tasim) fa hiel Mir Bahadur Ali, lavogan se Bombay, „binom yümät boso nekovenik poedotas lalegorik Slama, kels ti neai dufalons ad nitedön tradutani okik, ko lekoneds poldöfik, kels nevitoviko pluons lä hiel John H. Watson e gudükumons dajeki menalifa in lotidöps neriprodovikün ela Brighton.„ Büo, hiel Cecil Roberts ya etatakom in buk ela Bahadur „tüti telik ä nekredoviki hiela Wilkie Collins e Pärsänana famik tumyela XII-id, hiela Ferid Eddin Attar„ – küpedot takedik, keli dönuom el Guedalla nen nuläd, ab me vöds lezunik. Binäliko, lautans tel baicedoms: bofikans jonoms binodi poldöfik, e „disfludil" müsterik ona. Migot at kanon koedön magälön eki sümik ad hiel Chesterton; onu ologobs, das ced at no binon verätik.

El „editio princeps" ela „Nilikam lü el Al-Mu'tasim" äpubon tö Bombay finü yel 1932. Papür äbinon ti papür delagasedik; su tanäd änunoy remane, das atos binon lekoned poldöfik balid fa men se Bombay pilautöl. Ünü muls nemödik, publüg äferemon dabükotis fol a samäds mil. El „Bombay Quarterly Review," el „Bombay Gazette," el „Calcutta Review," el „Hindustan Review" (di Alahabad) ed el „Calcutta Englishman" ägevons lelobis okik. Täno el Bahadur äpübom dabükoti pemagodöl tiädü „A conversation with the man called Al-Mu'tasim" (Spikot ko man „Al-Mu'tasim" panemöl), kele ägivom donatiädi jönik: „A game with shifting mirrors" (Pled me loks muföl). Dabükot at binon ut, keli ebo anu ädönupübon tö London hiel Victor Gollancz, labü fonun jiela Dorothy L. Sayers e - ba miseriko - nen magods. Labob oni dis logs obik; no eplöpob ad tuvön balidi, keli büosenob go löpikumi. Cedi at dälon obe lenseidot, kel naböfodönuon distis veütikün vü dabükot balid yela 1932 ed ut yela 1934.

Bü vestig - e bespik - lebuka, mutob bepenön vifiko kuli valemik ona.

XII:91:2006

Hiherod logädik ona - nem omik neai pasagon obes - binom lavogastudan tö Bombay. Blasfämiko, nekredom lekredi slamik palas okik, ab ün prim neita degid mula „muharram," topom in zän volutila sifädik bevü slamans e hindutans. Binos neit trumas e lüvokas: zänodü menamödot negönik, tegamäneds papürik gretik prozeda slamik nevifiko golons föfio. Bakaston hindutik defliton de nuf seimik; ek steigon dägi ini bälid seimik; ek - slaman-li? hindutan-li? - deadon e pabestepon. Mens kilmil feitons: staf ta gün, socen ta vokäd, God Nedilovik ta Gods. Stunölo, studan-libotikan nügolon ini volutil. Me nams nenspelik oka, deidom (u kredom, das deidom) hindutani. Tonäröl, monitöl, neslipöl, poldanef ela Sirkar vügolon, me flaps nenpaletik. Studan mofugom, tio dis safs jevodas. Sukom zifaziläkis fagikün. Travärom trenavegis tel, u ba telna trenavegi ot. Bexänom völi gada nenleodik labü tüm sirkafomik in pöd. Lemödot badik dogas munakölik sekömon se rosadabimüls blägik. No kanölo fugön, rönom lü tüm. Bexänom tridemi ferik - defons trids anik - e, su nuf, in kela zän dabinon fonäd blägöfik, tuvom mani vemo mägik, kropiko yurinöli, pö munalit. Man at sagom ome, das jäfot omik binon tif goldatutas funas in klots vietik, kelis Persänans lüvons in tüm at. Sagom dinis bapälik votik e mäniotom, das bü neits degfol no kanom klinükön oki me kunajiedot. Spikom me vinditadesir kleilik dö jevoditifans semik di Guzerat, „dogifidans ä lasärifidans, mans fino so nestümiks äs obs tel." Del primon; in lut flitons vulturs pinädik anik. Studan, lefenik, slipikom; ven galikom, sol ya binon geilik, e tifan enepubom. Enepubons i telat zigarülas di Trichinopoli e rupids largentinik anik. Sekü täds, kelis büosagon neit büik, studan sludom ad paperön in Lindän. Tikom, das ejonom oki fägiki ad deidön nenlekredani, ab no ad nolön fümiko, va slaman binom verätikum, ka nenlekredan. Nem „Guzerat" no lüvon omi, ed i nem jiela „malka-sansi" bal (vom de tifanalubidäd) di Panapur, mu suvöfik in sets fulü het e blasfäms funiberavana. Blöfädom, das het mena so dibiko bapälik leigon ko lob. Sludom - nen spel mödik - ad sukön ofi. Plekom, e primom me nevif fümik vegi lunik.

So finikon kapit telid lebuka.

Nemögos ad bespikön ventüris e jenotis nennumik kapitas votik degzül. Dabinon sök suidüköl elanas „dramatis personae" – ad no spikön dö lifajenäd, kel jiniko ninädon mufis valik lana menik (de slän lü blöfäd matematik), ni dö pilgrim da taledav veitik Hindutäna. Konot tö Bombay eprimöl fovon in läns lövik ela Palanpur, lifädon dü soar e neit bals lä stonayan ela Bikanir, konon deadami strologana bleinik in vatadugian tö Benares, ploton in regadom labü foms mödik ela Katmandu, plekon e koiton in el Machua Bazar tö Calcutta, loegon primön gödis lä mel dese püpit in Madras, loegon finikön poszedelis lä mel dese bakun in tat Travancor, zogon e deidon in Indaptir e färmükon zümufi okik yelas e liölas mödik tö Bombay ot, mö steps nemödik de gad dogas munakölik. Blöfäd binon soik: man bal, studan nekredöl ä fugöl, keli seivobs, falom vü mens sota bapälikün e kösömikom ad binön ko ons, ad kompenön pö sot nofabefeita. Süpo – senälölo stuni milagik ela Robinson lo futaretod menik su sab – küpom läsükami semik in jemod at: ba molädi semik, ba seili, ba keliedi, pö bal menas hetabik at. „Äbinos, äsva äpubon pö spikot kompenan komplitikum." Sevom, das man bapälik, ko kel spikom, binom nefägik pro südöf süpik at; de atos kludom, das jenot at äfläkon fleni omik, u ba fleni flena. Vätälölo säkädi at, kömom lü süad klänöfik. In plad semik taleda dabinom man bal, de kel dekömon lit at; in plad semik taleda binom man, kel leigon ko lit at. Studan sludom ad dedietön lifi okik ad tuvön omi.

Ya logädons blöfädi konota: sök nekotenükovik lana de fläks molädik, kelis älüvon in lans votik. Pö prim, retod lufümik smilila u vöda; pö fin, magifs distöfik ä gloföls tikäla, fomäla e guda. Plü mens pebesäköl seivoms gudikumo eli Al-Mu'tasim, plü pluikon dilod godöfik omsik, ab suemoy, das binoms ti loks. Matemat pöton is: lekoned densitöfik ela Bahadur binon proged löpiköl, kela finalim binon pabüosenälöl „man Al-Mu'tasun panemöl." Foan nemedik ela Al-Mu'tasim binom bukiselan Persänik mu plütik ä läbik; foan bukiselana at binom saludan . . . Pos yels, studan kömom ini luyal „pö fin kelas dabinon yan e stolajuged nejerik labü glöpils mödik, e po ons sviet." Studan nokom namis oka balna e telna e säkom dö ek Al-Mu'tasim. Vög manik – vög nekredovik ela Al-Mu'tasim – begon omi

ad nükömön. Studan maifükom körteni e golom föfio. Ün timül et lekoned finikon.

If no pökob, dadun gudik tikamagota somik givon bligis tel lautane: balid, datuvam jaföfik fomädas profetik; votik, das herod, keli fomäds at büocedons, no binom balugik u späkik. El Bahadur kotenükom balidi; no sevob, viomafädo kotenükom telidi. Me vöds votik: el Al-Mu'tasim no palilöl ä no palogöl sötom givön obes magädi pösoda jenöfik, no te nenleoda süperodas nengutik. In dabükot yela 1932, noets lovenatöfik i sävilupons: „man Al-Mu'tasim panemöl" labom dilodi okik sümbolik, ab no defons i fomäds patik, pösodik. Liedo, kondöt literatik gudik at no ädulon lunüpiko. In dabükot yela 1934 – keli labob dis logs obik – lekoned äperon bosi natäla lalegorik oka: Al-Mu'tasim ävedom sümbol Goda e püns distöfik tävaheroda binons ön mod semik püns progeda lana pö löpikam müsterik. Dabinons pats ditretik: yudan blägik di Kochin, kel spikom dö el Al-Mu'tasim, sagom, das skin omik binon dagik; kritan bepenom omi su tüm, labü brads stäänik; Tibetänan redik memom omi seadöl „sümik ad magot at binü bör elafa yak, keli äfomob ed äleplekob in tem di Tashilhunpo." Stets at koedons fomälön Godi balik, kel kösömikon vü neleigs menik.

Tikamagot at no binon vemo stigädöl, cedü ob. No osagob oti dö votik at: nilud, das i Valanämädal sukon Eki, ed Ek at Eki votik löpikum (u balugiko nevitoviki ä leigiki), e so jü Fin- u Nenfin- Tima, u ba ön mod sirkafomik. El Al-Mu'tasim (nem hiela „Abbasid" jölid at, kel äbinom vikodik pö lekomips jöl, äfatom sonis jöl e dautis jöl, ägeridom slafanis jölmil, ed äreigom dü yels jöl, muns jöl e dels jöl) sinifon tümologiko „yufisukani." In dabükot yela 1932, jenöfot, das zeil pilgrima äbinon id om pilgriman, äplänon pötiko fikulis pö tuv oma; in dabükot yela 1934, pubon pla on godav pätuüköl, keli ämäniotob. El Mir Bahadur Ali, ya älogobs, no fägom ad vitön blufodi grobikün lekana; ut, ad binön letälenan.

(Tradutod fa hiel S. Meira)

(Reti konota kanoy reidön in „Vög Volapüka" yanula 2007)

CILS KÄPTENA GRANT (fa Jules Verne) (12)

Flens bekomipoms ravani, kel ya enepubom ed erivom dönu lusogi, kel jelon omi me vafs lönik.

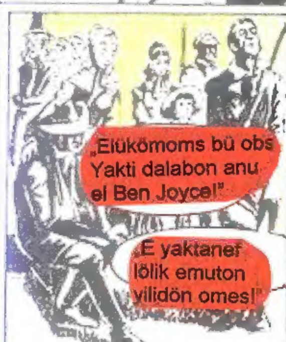

„Flumed mo-
letiron obis!"
1
Flens mutons nog binön lo ravans len lofüdamelajol. Viloms neletön tutataki. Ünü dels fol meikoms flotedi e travärons flumedi.

Pos malek tomafulik dü dels fol, lükömons lefeniküns lü telamabug.

„Rut nonik
ela 'Duncan!"
„Logolsöd!
futaretods e
pönaklot pa-
mojedöl!"

„Elükömoms bü obs
Yakti dalabon anu
el Ben Joyce!"
„E yaktanef
lölik emuton
vilidön omes!"

XII:96:2006

ZEIL LIFA
medü säks e gespiks degjöl

Säk balid: Kiöpao edekömob-li?

Gespik balid: Koap pegivon ole sekü kevob palas olik ko lons nata, kels tefons motedi. Koap in valem söton labön lifatimi yelas veldeg u jöldegas if kälobs oni siämöfiko. Pos tim at, deadon e lensumon dönu binetis rigik natik ona. Ye koap muton lifikön büä kanon fölön zeili frutik. Lif nerafinik, äs motor in vab, lifükon koapi stunabiko, e tuvobs pluuneplu somikosi lä lifafoms mödik votik. Ab lä menät tuvobs zuo nämädis tikälik, kels distidons menis de ret jafotema. Medü nämäds at, menät kanon rivön stadi löpikün, noe tefü kaenav, abi tefü lanöf, sevabo: verats, kelis mens no kanons suemön nen nämäds somik.

Säk telid: Lio kanob-li sevön, das nämäds sonemik at ledutons obe?

Gespik telid:` Medü küpeds pösodik. Steifülolös sperimänti sököl: Tikolös dö ol it. Nu tikolös dö ol, kel tikol dö ol it. Utos, kelosi edunol taon ta lons stöfa. Köb, kanon-li köbön oki? Ab no edunol osi balna, ab telna. Mens anik kanons dunön osi mödikna. Steifülolös ad datuvön miedi olik in tef at!

Säk kilid: Ab nämäds at, kisi blöfons-li?

Gespik kilid: Blöfons daglofi. Daglof koapik jenon ünü tim brefik, ab daglof tikälik jenon love tim lunikum. Elogobs ya, das näi koap labü lif boso brefik, kel binädon me stöf densitik, fa lif binäla mödo rafinikum pemüföl, ga sevedobs i nämädis votik, kels süperons mödikumo atis; kels jenöfo lepluons lä ons somödo, das no plu sekidons de lons, kels guverons jäfidis otas.

Säk folid: Daglof somik, binon-li veütik obe?

Gespik folid: Lesi! Bos, kel daglofon, flagon dinis tel, sevabo: bosi, de kel daglofon, äsi bosi, ini kel daglofon. Jenöfo su tal dabinon nos, kel no daglofon laidüpiko. Ab din veütikün, keli mutobs memön ye, binon, das daglof zesüdo sekidon de fon. Atos mutos binön, bi, nen

degolöp, no dabinon mög daglofama. Ven sukobs fonis dinas mödikün, tuvobs, das binons te fons sekidik; jenöfo sekidons de fons votik. If sukons ai, ye, olükömobs lü dinäd, kö fons sekidik at no plu dabinons; jenöfo tefon Fon Valikosa, kel binon Rukod it.

Säk lulid: Rukod at, binon-li utos, kelos men nemon Godi?

Gespik lulid: Lesi! E ven dasuemobs, das erigobs in Rukod at, pafulükobs me stun e dalestüm. Reto, egespikos säki balid ola.

Säk mälid: Nu kofudob boso. If rig obas binon in Godöf, kikodo no binobs-li äs God anu?

Gespik mälid: Sötobs binön äs God, ab dins no ejenons ai baiädo. Ven äbinobs in Fon Valikosa, äkompenobs jenöfo pö Lejönöf Laidüpik et, e vili lönik no ädalabobs. Vil soalik äbinon Vil Godöfik, kel binon nendöf it. Ab fino, sekü Vil Godöfik at, tim elükömon obes ad pösodöfikön. Atos sinifos, das pla dientif obas te ko Fon Valikosa, egetobs bini nulik kobü nämäd vila lönik, kel edälon obes ad välön dunotis obsik. Sekü atos, kapit balid kapitas mödik ventüras kopik obas äprimon.

Säk velid: No binosöv-li gudikum obes ad blibön ai in Fon Valikosa?

Gespik velid: In jenet at, nendöf it fümiko binonöv obsik as kopenans Godöfa. Ye Fon Valikosa no binon nemufik. Logobs taledi, e sagoy, das levals nenfinik züons obis. Fon Valikosa dalabon viläli nen fin, voto valikos nepubonöv. Jenöfo tefos dönu daglofi, bi Viläl Godöfik nulükon ai jafotemi valik. Dins labü daglof lövik löpikons löpikumo; leigo dins labü daglof löpikum löpikons löpiküno.

Säk jölid: Niludo sümedos plaki obsik. Klüliko foneds taledik skutons ai mödotis gretik vata, no-li?

Gespik jölid: Ekö tikamagot gudik, ab no glömolös, das binos te sam, e nos plu! Büo äjinos, das äbinol nefredik ad no äkanön blibön in Fon Valikosa, ab if betikol dini at, no öbinol privilegäb, kel binol anu.

XII:98:2006

Säk zülid: No kanob baicedön ko ol, bi, blibölo ai in Fon Valikosa, fredoböv laidüpiko, no-li?

Gespik zülid: No ön mod ot äs anu. Anu binol jenöfo notod Godöfa, kel sinifos, das dub vil lönik ola, dunol Vili Godöfik; ekö privilegäb! Büo valikos pädunon nen töbid seimik in tef olik; ye anu kevobol (id ol, i votikans) ad ledunön Disini Godöfik, ed atos no kanos saidiko padigidön.

Säk degid: E Disin Godöfik, kis binon-li?

Gespik degid: Binäliko binon disin progeda. Se dils mödik jafotema, ledutobs lü dil at, kel dalabon nämädi vila. Nämäd at binon veütikün, bi binon äs stiragub bota. Stiron obis lüodio, lü kel vilobs golön. Betikolös plaki seimik nulik. Bi binon nulik, opölavegobs nenpläoto semikna. E leigo ko nämäd vila stunidabik somik, kel jünu pidunon te fa Godöf, ab kel anu leduton lü obs!

Säk degbalid: Eleigodol vili obas lä stiragub bota. Kikodo mutobs travärön melis so tepikis?

Gespik degbalid: Kuratiko bi kolkömobs plakis nulik, kels no äflunons obis büo, bi no ädalabobs vili lönik. Ab anu binos votikos, bi kanobs välön ito. Anu gud e bad dajonons okis obes. Ven välobs bosi, kel no taädon ko rig godöfik obas, gebob vili obsik äsif binonöv Vil Godöfik; seko välobs gudiko. Ab ven välobs bosi, kel no baicedon ko Vil Godöfik, dagükobs Oni, e no plu logobs kliliko Oni, bi efibükons Oni visü obs; sekü atos, evälobs badiko. Väls gudik obas fasilükons lifi, ab väls badik fikulükons lifi obsik.

Säk degtelid: Ab lio kanobs-li sevön välis gudik tefädü väls badik?

Gespik degtelid: Dialiko valikosi, keli dunobs muton baicedön ko nat verik obas, sevabo: Nat Godöfik riga obsik. Samo if deidobs-la kemeni obsik, bitobsöv ta nat godöfik obas. Alna vedobsöv läs godöfik, e lelied jeikik sökonöv biti somik.

(Finoti telspikota at kanoy reidön ün mul okömöl)

SMILOBSÖS!
(ko hiel John Redgwell)

Ven hiel Julius Caesar äjäfom me spikam in el „Forum," ek älükömom lato isio ed äsäkom: „Tefü kis spikom-li?" Votikan ägespikom: „No sevobs osi – no nog elilobs värbi!"

Ludrinan seimik älabom fifi, kel ätelon soafi omik. Sananästeifülom ad nepübön leigüpo i fifi, i soafi. „Jäfikolös te me fif," äsagom drinan sanane, „ob it ojäfikob me soaf!"

Jimatan: Lio kanol-li sagön ziane, das binof fopik? Gololöd sunädo ofe e sagolöd, das pidol!"
Hipulil (ziane): „O zian löfik! Pidob, das binol fopik!"

Hiel Paul: O Janin! No kanob suemön, kikodo disputol dü tim lölik ko matirajanan olik. Binos äsif ya binols matans.

Julan: Kikodo fits binons-li ai seiliks?
Flen: Säk kion! Kanol-li spikön labü mud fulü vat?

Kreditan: Ad pelön debis olik, no okanol vegön in tood so jerik!
Deban: Atos binon verat! Fredob, das labol i cedi ot!!

Jimatan: Ebo egetob fotografotis obik, ab omojedob onis, bi logotob äsif labob lifayelis plu degis.
Himatan: Ab kikodo no konsefol-li onis dü yels deg; poso okanol gebön onis!

Hiel Frank: Fümiko operol stomägadolis olik if odrinol aldeliko väreti vina obik.
Jiel Gert: Ya eblufob oni, ab buükob stomägadolis!

Ludrinan: No kanob suemön osi. Desino drinob te vini vietik, ab nud oba redikon ai plu!

SIT BEVÜNETIK NULIK (II)

Balat ela KOD-pükik pro püks valik binädon me dils tel:

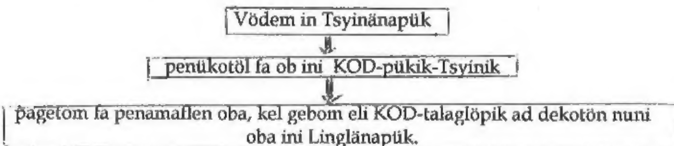
a) Binets ela KOD-talaglöpik pubons in pük realik;
ä) El KOD-pükik-patik-XXX ninädon bosi patädik, kel pubon te in pük patik.

Patäds at, klüliko, binons smaliks (logolös magodi löpik). Seko, ad fasilükön kosädi bevü spikans Linglänik e Tsyinäniks, els KOD-ans mutons stukön dilis kil sököl:

a) eli KOD-talaglöpik;
b) eli KOD-pükik-patik-Linglik
c) eli KOD-pükik-patik-Tsyinik

Dils kil valik ninädons vödätis pro sinifs äsi maledis pro jäfids gramatik. Vü votiks, el KOD-talaglöpik binon komunik pro pükans valik, kels vilons gebön siti ela KOD-talaglöpik. Els KOD-pükik-Linglik ed el KOD-pükik Tsyinik zeilons te spikanis pükas tel at. Teoriko, if ob vilob gebön eli KOD ad kosädön ko spikans pükas votik, samo ko penamaflen Britänik oba, mutob lärnön eli KOD-talaglöpik ed eli KOD-pükik-Linglik; votaflano, penamaflen Linglänik oba mutom lärnön eli KOD-pükik ed eli KOD-pükik-Tsynik.

Jinos, das atos obinos saidik, too posä edalärnob eli KOD, ologobs sunädo, das no binos so, bi if vilob sedön nuni penamaflene oba Linglänik, steps sököl binons zesüdiks:

BALAT = unit, module/unité, module/Einheit, Modul/unidad, módulo
BINET = element/élément/Element/elemento
PENÄT = grapheme/grahème/Graphem/grafema
VÖDÄT = lexeme/lexème/Lexem/léxema